

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Мозгальної Наталії Георгіївни на дисертаційне дослідження
Цюй Ге «Формування мотивації до навчально-виконавської
діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах
синергетичного підходу»**

**подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі
знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта
(Музичне мистецтво)**

1.Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження Цюй Ге не викликає сумніву, оскільки перспективи інтеграції України та Китаю в світове співробітництво потребує суттєвих кроків у розбудові національної системи мистецької освіти. До головних проблем сучасної мистецької освіти обох країн є залучення молоді до музично-виконавської діяльності. Ключовою фігурою, що впливає на розвиток інтересу дітей до музичного виконавства є майбутній вчитель музичного мистецтва, якого у вищих навчальних закладах необхідно навчити досконало виконувати музичні твори, професійно акомпанувати вокальним, інструментальним та хоровим шкільним колективам, а також яскраво виконувати музичні твори для слухання на уроках музичного мистецтва. Налаштованість на оволодіння навичками музично-виконавської діяльності потребує особливої мотивації й нерідко корекції набутих виконавських знань та умінь щодо особистісних детермінант фахової підготовки. В якості методологічного підґрунтя процесу формування мотивації до навчально-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва доцільним і своєчасним є обрання синергетичного підходу, що на думку авторки, сприятиме стимуляції стадіальних мотиваційних утворень (потреб, інтересів, психологічних установок), педагогічного забезпечення їх стійкого й усвідомленого характеру.

Дисертація актуальна і з практичної точки зору, оскільки її авторка здійснює певний внесок у розробку нових і систематизацію вже наявних форм і методів виконавського навчання, а також представляє авторську методику формування у майбутніх учителів музичного мистецтва мотивації до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу.

Той факт, що дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування та кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова і складає частину наукового напрямку «Зміст, форми і методи фахової підготовки вчителів музичного мистецтва» також свідчить на користь актуальності досліджуваної проблеми.

Тема дисертації затверджена Вченою радою НПУ імені М.П. Драгоманова (протокол №2 від 26.09. 2019 р.).

2.Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші наукові здобутки дисертаційного дослідження Цюй Ге, варто відзначити ті, що містять наукову новизну. Авторкою, шляхом аналітичного пошуку, вперше: теоретично обґрунтовано, сформульовано і адаптовано сукупність основних засад синергетичного підходу для формування у майбутніх учителів музичного мистецтва мотивації до навчально-виконавської діяльності; конкретизовано послідовність педагогічних стимуляцій мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності, а також розроблено та сформульовано авторське визначення досліджуваного феномену; розроблено змістову структуру, критерії, показники та рівні сформованості мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності; теоретично обґрунтовано педагогічні умови ефективного впровадження основних засад синергетичного підходу в процес формування в майбутніх учителів музичного мистецтва мотивації до навчально-виконавської діяльності; розроблено теоретичну модель поетапного формування мотивації студентів мистецьких факультетів вищих навчальних закладів освіти до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу.

3. Практичне значення результатів дослідження

Щодо практичного значення дисертаційного дослідження авторка бачить його у тому, що розроблені та експериментально перевірені методичні засади та принципи синергетичного підходу можуть бути впроваджені в процес фахової підготовки студентів мистецьких факультетів вищих навчальних закладів, розроблений в процесі експериментальної роботи педагогічний інструментарій є цілком придатний для практичного удосконалення інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, поетапна методика формування мотивації студентів мистецьких факультетів вищих навчальних закладів освіти до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу може бути використана в процесі навчання в школах та коледжах мистецького спрямування, матеріали дисертаційної роботи актуальні для планування й виконання професорсько-викладацьким складом факультетів та інститутів мистецтв навчально-методичної та наукової роботи із студентами, для створення посібників, підручників, методичних рекомендацій, типових та робочих програм з навчальних курсів «Спеціальний інструмент», «Додатковий інструмент», «Виконавський практикум», «Методика викладання фортепіано» та ін..

Результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 197 від 13.04. 2023 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

(довідка № 451 від 21.04. 2023 р.), Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету (довідка №01-12/28 від 19.04.2023 р.).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в роботі Цюй Ге є досить високою. Вона відповідає тому рівню, який задається вимогами до наукових праць на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Поставлені авторкою дисертації мета та дослідницькі завдання набувають особливого значення, оскільки визначення змісту та компонентів мотивації до навчально-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва, уможливорює розробку моделі формування у майбутніх учителів музичного мистецтва мотивації до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу та відповідної експериментальної методики.

Структура дисертації традиційна: вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел до кожного розділу та додатків. Дисертація написана літературною науковою мовою. Матеріал викладено логічно і послідовно. Авторкою проаналізовано достатню кількість нових і класичних першоджерел з проблеми. Використані методи і методики дослідження відповідають його предмету, меті та завданням. Дослідницька вибірка репрезентативна. Математико-статистична обробка результатів цілком коректна і відповідає природі отриманих даних. Структура роботи сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження.

У першому розділі «Науково-теоретичні основи мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу» відповідно до першого завдання дослідження на основі аналізу філософських (В. Андрущенко, Л. Берталанфі, В. Кохановський, М. Месарович, А. Холл, Р. Фейджин), психолого-педагогічних (В. Кремінь, Е. Ільїн, О. Вознюк) джерел з проблематики дослідження обґрунтовано основні засади синергетичного підходу (стратегізація, варіантне моделювання, конструювання, номенклатурізація) (с.70,71), визначено його специфічні категорії (самоорганізація, самодетермінованість, хаотичність, відкритість, нелінійність, біфуркаційність, атракторність) (с.59,60), сформульовано характеристики синергетичних систем (спроможність до еволюції, ускладнення, синхронізації, оновлення, перетворення хаотичного стану в стійкий) (с.66), окреслено принципи синергетичної освітньої парадигми: самоорганізації, нелінійності, когерентності, емерджентності, флуктуації (с. 69).

Відповідно до другого завдання, авторка локалізує свою увагу на філософських (В. Волинка, А. Євтодюк, А. Шопенгауер, Є. Ільїн), психологічних (Й. Лінгарт, А. Маслоу, К. Мадсен, Л. Люта, О. Хоружа) та педагогічних (С. Гончаренко, Л. Ткаченко) аспектах мотивації, окреслює емерджентні характеристики системи мотивації (с.63), визначає напрями розвитку особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва (пізнавально-ціннісний, пріоритетно-творчий, комунікативно-виражальний) (с.68),

конкретизує послідовність педагогічних стимуляцій мотиваційного процесу (встановлення ідеального зразку музичного виконавства, усвідомленість недостатності знань, бажання постійно розвиватись, формування установки на якісне оволодіння навичками та уміннями, стимуляція психологічної готовності до музично-виконавської діяльності) (с.49,50), окреслено бінарну природу інтересу (с.50,51), конкретизовано поняття «установка на навчально-виконавську діяльність» та «готовність до навчально-виконавської діяльності» (с.52-56), надано авторське тлумачення поняття «мотивація до навчально-виконавської діяльності» як гнучкої динамічної системи інтегрованих мотивів, що, об'єднуючись навколо мети щодо здатності до професійного, досконалого, яскравого виконання музичних творів, утворюють вектор особистісної спрямованості для її досягнення (с.56).

У другому розділі «Зміст та педагогічні орієнтири формування мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу», відповідно до третього завдання дослідження, засобом системно-структурного аналізу розроблено змістову структуру мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності, що включає потребово-спонукальний, фільтраційно-смысловий, діяльнісно-цільовий блоки з відповідними функціями (спонукально-директивна, організуюча, смыслоутворююча, стимулююча, поведінково-контролююча, регулятивно-спрямовуюча, пояснювально-структуруюча) (с. 91-94), для кожного з окреслених змістових блоків було визначено критерії та показники сформованості (с.113,114).

Відповідно до четвертого завдання дослідження розроблено педагогічні умови формування мотивації студентів до навчально-виконавської діяльності, впровадження яких значно підвищить ефективність формування означеної якості. Серед них: організація в межах інструментальної підготовки багатовимірного, динамічно-змінного навчально-виконавського середовища, методичне забезпечення практичного музично-виконавського контексту для рефлексивного осмислення майбутніми вчителями музичного мистецтва власних художньо-естетичних потреб, інтересів та установок, забезпечення інтеграції поліваріантного педагогічного інструментарію в процесі усіх стадій формування досліджуваного феномену (п.2.2.).

Беззаперечним здобутком дисертації є сконструйована Цюй Ге модель (рис.2.2.), яка стала основою для розроблення експериментальної методики формування мотивації студентів до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу, що реалізовувалась протягом планувально-проективного, сензитивно-розвивального та результативно-продуктивного етапів (с. 137,138).

У третьому розділі «Експериментальна перевірка методики формування мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу» представлено організацію експериментальної роботи та педагогічну діагностику рівнів сформованості мотивації студентів факультетів мистецтв педагогічних

університетів до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу.

Відповідно до п'ятого завдання дослідження на основі сформульованих засад синергетичного підходу було впроваджено в навчальний процес вищих навчальних закладів освіти модель формування у майбутніх учителів музичного мистецтва мотивації до навчально-виконавської діяльності, а також встановлено її ефективність шляхом порівняльного аналізу динаміки результатів констатувального, формувального та контрольного етапів експерименту. На констатувальному етапі було використано низку цікавих діагностичних процедур. Наприклад, модифіковані методики «Дослідження рівнів домагань майбутнього вчителя музичного мистецтва у галузі музично-виконавської діяльності» (В.Волошина, Л.Долинська) (с.167), «Самооцінка наявності намірів щодо оволодіння практичними вміннями інструментального виконавства» (А.Козир, О.Хоружа) (с.197), «Самооцінка наявності намірів щодо оволодіння практичними вміннями (с.161), «Самооцінка рівнів сформованості психологічної установки на цілеспрямоване провадження навчально-виконавської діяльності (с.169), «Тест на вияв рівня потребового збудження щодо оволодіння фундаментальними знаннями у галузі фортепіанного виконавства» (с.192), «Тест на вияв рівня сформованості перманентного інтересу майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності (с.206), методи анкетування, опитування, спостереження, визначення найвищих музично-виконавських рейтингів.

Заслуговує на увагу значна кількість методів і прийомів, застосованих на формувальному етапі експерименту, а саме: метод заохочення до навчально-виконавської діяльності (с.207), метод публічного оприлюднення позитивних результатів (с.222), метод демонстрації музичних творів, метод симуляційно-ділової гри «Студент в ролі члена приймальної комісії на вступному іспиті (с.205), бінарний метод (с.221), метод інсценізації музичних творів (с.203), інтерактивний метод «Студенти в ролі учасників майстер-класу», вербальні методи – обґрунтування власної наукової позиції, обговорення пізнавальних потреб у процесі фортепіанної підготовки, поточного коментаря та короткої розповіді, круглий стіл «Успішна фортепіанна гра на сцені: педагогічний досвід корифеїв української національної школи фортепіанного виконавства» (с.189), проекти – «Слідами Міжнародних конкурсів фортепіанного виконавства «Арт-Клавір» та «Фортіссімо»: найяскравіші моменти», «Видатні фортепіанні дуети України: Ольга Орлова та Ігор Рябов»; «Українська фортепіанна школа: теорія і практика» (с.204).

Якісно проведена статистична обробка порівняльних результатів дослідження підтвердила ефективність розробленої моделі формування мотивації до навчально-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах синергетичного підходу.

Загальні висновки цілісно відображають результати дослідження. Змістовними і цікавими є додатки, які вдало доповнюють його зміст.

5. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні положення та висновки дисертації достатньо повно викладено у 6 авторських публікаціях, а саме: 3 статті у фахових періодичних виданнях України, 1 стаття міжнародному виданні, 2 статті у матеріалах міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення змісту та результатів дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам. Зазначені публікації певною мірою презентують основні наукові положення дисертації. Матеріали дисертації пройшли належну апробацію на міжнародних і всеукраїнських конференціях, щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів та докторантів Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (2019-2023 рр.).

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Попри позитивну оцінку дисертаційної роботи **Цюй Ге** хочу висловити кілька питань, які можуть стати приводом для дискусії:

1. Розкриваючи теоретико-методологічні засади синергетичного підходу в процесі формування мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності, доцільно було б, більш широко висвітлити наступне: як саме використання синергетичного підходу дозволяє всебічно враховувати індивідуальні можливості кожного студента.

2. На наш погляд, значно збагатило б науково-теоретичну частину дослідження обґрунтуванням принципів синергетичного підходу, а не тільки їх окресленням (стор. 69).

3. У III розділі дисертаційного дослідження докладно висвітлені різноманітні методи формування мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності на засадах синергетичного підходу. Доречно було б детально зупинитися на тому, як саме вони впроваджуються в навчальний процес вищої школи на бакалаврському та магістерському рівнях.

4. Враховуючи педагогічний досвід роботи зі студентами авторки дослідження, доцільно було б використати у дисертації більше музичних прикладів, тобто кожний використаний метод, прийом, проект потрібно проілюструвати аналізом відповідних інструментальних творів.

5. Конкретизації та уточнення потребують висновки до кожного розділу, вони, на наш погляд, є занадто розширеними.

Зазначені побажання та зауваження не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження.

7. Висновки.

Дисертація **Цюй Ге** «Формування мотивації до навчально-виконавської діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах синергетичного підходу» є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні

досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Цюй Ке заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри музикознавства,

інструментальної підготовки та хореографії

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

Н.Г. Мозгальова

